Nr 10

av herr Sjöholm
om införande av generellt existensminimum.

Det sociala ansvar som utmärker vårt lands lagstiftning och rättstillämpning har bl. a. tagit sig det konkreta uttrycket att bestämmelser utformats om s. k. existensminimum. Stadgandena härom avser att garantera att ingen genom åtgärder vari offentliga myndigheter tar del skall kunna berövas möjligheten att fortsätta att existera.

De belopp vartill existensminima bestäms är i stort sett sådana att de icke går att existera på. Denna allvarliga inkonsekvens skall emellertid icke angripas här. I stället skall påvisas att reglerna om existensminimum i vissa — frekventa — lägen icke fullgör sin funktion.

Ett mycket stort antal personer drabbas årligen av kvarstående skatt. Många av dessa — sannolikt huvuddelen — gör det utan egen förskyllan och utan att berättigade krav från samhällets sida kan uppställas på att de borde ha kunnat vidtaga åtgärder för att tillse att preliminärskatten skulle ha blivit minst i paritet med den slutliga skatten. Den kvarstående skatten skall av arbetsgivaren innehållas under årets fyra första månader. Arbetsgivaren är skyldig verkställa detta skatteavdrag även om den anställdes inkomst därmed reduceras till noll. För att gardera sig mot denna ekonomiska utblottning måste den anställde ha införskaffat ett beslut om existensminimum från den lokala skattemyndigheten.

Det visar sig nu att mängder av kvarskattebetalare under speciellt januari månad av sina inkomster tvingas avstå så stor del att de bringas ned under icke endast den realistiska utan även den formellt fixerade gränsen för existensminimum. Detta händer de kraftigt kvarskattedebiterade personer som av antingen ovetskap eller på grund av stor arbetsanhopning vid de lokala skattemyndigheterna icke kommit i besittning av ett beslut om existensminimum. Arbetsgivaren skall då, som ovan nämnts, verkställa avdrag utan minsta hänsyn till den anställdes kommande möjligheter att överleva intill nästa avlöningsdag. Det är erfarenhetsmässigt belagt att en person som på grund av skatteavdrag blivit helt utan lön icke kan påräkna hjälp från socialvården. Hon eller han är formellt sett dömd att svälta ihjäl. Det byråkratiska samhället har icke funnit det vare sig angeläget eller möjligt att inskrida vare sig för att förebygga denna nödsituations uppkomst eller för att motverka dess ödesdigra följder. Detta är så mycket mera graverande som det finns en enkel metod att lösa det problem som här kan uppstå.

I ett relativt komplicerat rättssamhälle som vårt, där det icke i livets alla skiften är helt lätt för den enskilde att finna sig till rätta bland mångfalden av förordningar och i en snårskog av blanketter, finns ett oundgängligt behov av ett *generellt* existensminimum, ett minsta belopp som en anställd *alltid* ovillkorligen skulle ha rätt att uppbära för egen del. Det skulle eliminera de rena katastroffall som vid nu tillämpat system är så talrika. I kvarskattefallen skulle ett generellt existensminimum utan särskild prövning skänka rådrum åt de lokala skattemyndigheterna och andrum åt arbetstagare med stora kvarskatter. Det skulle innebära att den anställdes materiella fortbestånd vore tryggat under tiden tills ett mer specifikt existensminimum fastställdes av vederbörande myndighet. Det borde icke vara ogörligt att skapa ett system där den lokala skattemyndigheten i efterhand kopplades in för individuell prövning av de fall där arbetsgivaren tillämpat bestämmelsen om generellt existensminimum. Den enda eventualiteten av förment negativt slag skulle bli att något visst ytterligare belopp kvarstående skatt skulle förbli oerlagt under ordinarie uppbördstid och sålunda därefter restfört. Den ränteförlust för statsverket som här skulle inträda kompenseras ju emellertid av den särskilda restavgift som utgår vid betalning i efterhand.

I ett land där trygghet är ett politiskt honnörsord kan vi icke längre vara utan den mest elementära form av trygghet som ett generellt verkande existensminimum skulle innebära. Det är samhällets skyldighet att förebygga uppkomsten av ekonomisk misär — icke att framkalla den.

Med åberopande av vad jag ovan anfört hemställer jag

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära förslag till införande av ett generellt verkande existensminimum enligt vad i motionen förespråkats.

Stockholm den 12 januari 1971

STEN SJÖHOLM (fp)